

OVER HET
KOSMOPOLITISME DER MENSCHENRASSEN;

DOOR

D^r. D. LUBACH.

„Is de mensch kosmopoliet, zooals men tot dus ver geloofd heeft, of is hij ter instandhouding van zijn bestaan en van de voortplanting van zijn ras gebonden aan zekere landstreken, die meer of minder overeenkomen met het land van zijnen oorsprong? Met andere woorden: kan de mensch zich acclimateren op alle punten des aardbols, of is zijne acclimatatie beperkt, omschreven en ondergeschikt aan zekere voorwaarden van klimaat, plaatselijke gesteldheid en omgeving?”¹⁾ Dit is de vraag, waarmede BOUDIN, eerste geneesheer van het militaire hospitaal te Vincennes, vroeger militair arts in Algerie en vooral bekend door zijn belangrijk werk: *Traité de géographie et de statistique médicales*²⁾ een opstel aanvangt, getiteld: *Du non-cosmopolitisme des races humaines*³⁾. Men bemerkt uit dien titel reeds, dat hij de vraag ontkennend beantwoordt. Datzelfde antwoord was ook reeds vroeger gegeven, zoo door BOUDIN zelve als door anderen. Zelfs was een Amerikaan, KNOX, zóó ver gegaan van te beweren, dat ieder menschenras, zelfs elke ondergeschikte groep van wat wij gewoon zijn een ras te noemen, zijn eigen land had, buiten hetwelk het niet leven

¹⁾ BOUDIN heeft voor het laatste woord eigenlijk *milieu*, *medium*, middenstof.

²⁾ Paris 1857, 2 vol. in 8°.

³⁾ Voorgedragen in de zitting van den 2den Febr. 1860 der *Société d'Anthropologie de Paris* en opgenomen in de *Mémoires* daarvan, Tom. I, p. 93 vgg.

kon, gelijk hij dan ook beweerde, dat de Anglo-Amerikanen weldra uitgestorven zouden zijn, indien zij niet door gestadigen toevoer uit Europa in stand werden gehouden¹⁾. Op dit oogenblik houdt een groot deel der anthropologen in Frankrijk, Engeland en Noord-Amerika, zoo niet het meerendeel, het met BOUDIN, zoo al niet met KNOX. Anderen daarentegen — ik noem daaronder voor 't oogenblik alleen DE QUATREFAGES, — blijven het kosmopolitisme der menschenrassen, zij het dan ook onder zekere beperkingen, verdedigen. Ik heb gemeend, dat eene beknopte bespreking van dit onderwerp in het Album der Natuur niet misplaatst en velen der lezers daarvan niet ongevallig zijn zou. De vraag toch aangaande de mogelijkheid van onbeperkte acclimatatie van den mensch is eene gewigtige vraag, niet alleen uit een zuiver physiologisch en anthropologisch oogpunt, maar ook in praktisch opzigt en dit laatste niet het minst voor ons vaderland. Bij de bespreking van het koloniaal vraagstuk is ook — het kon wel niet anders, — nu en dan over kolonisatie van Nederlanders op Java gesproken, en is zulk eene kolonisatie in Nederlandsch-Guyana aangeraden en zelfs, schoon met ongelukkig gevolg, beproefd²⁾. De mogelijkheid nu eener zoodanige kolonisatie hangt geheel en al af van de mogelijkheid der acclimatatie, en, moest de vraag aangaande deze laatste met een volstrekt *neen* worden beantwoord, dan spreekt het van zelf, dat het onzinnig en ongeoorloofd zijn zou menschenlevens en geld te verspillen aan proefnemingen, wier mislukking *a priori* moet worden aangenomen.

Ik zal bij de uiteenzetting van het voor en tegen vooral BOUDIN en DE QUATREFAGES³⁾ volgen, doch daarbij tevens gebruik maken van hetgeen door anderen, vooral in Engeland en in Frankrijk, te dezen aanzien is te berde gebracht.

Voor ik echter verdèr ga, moet ik tot regt verstand van de kwestie eene opmerking maken. Het spreekt van zelf, dat het hier de vraag niet is, of een individu kan blijven leven, ja gezond kan blijven leven en zelfs oud worden in een land, waarvan klimaat, bodem en wat men

¹⁾ *Races of Man*. Philadelphia 1850.

²⁾ Ik bedoel de kolonisatie aan de Saramacca. Daar evenwel hier om de slordige wijze, waarop die kolonisatie bestuurd werd, het experiment niet zuiver is, zal ik daarover in 't vervolg niet spreken.

³⁾ Vooral naar hetgeen DE QUATREFAGES hieromtrent zegt in het zevende hoofdstuk van zijn *Rapport sur les progrès de l'Anthropologie*, Paris, 1867.

meer onder den naam van *medium* begrijpt, zeer verschillen van die van het land, waarin zijn ras te huis behoort. Ieder weet, dat, ofschoon b.v. de kansen om 't zij vroeg te sterven, 't zij slepende ziekten op te doen voor den Nederlander op Java grooter zijn dan te huis, toch verscheidene Nederlanders op dat eiland in het genot van eene betrekkelijk goede gezondheid een vrij hoogen leeftijd bereiken. Het is ook niet de vraag of, indien eene op Java b.v. gevestigde Nederlandsche kolonie zich omringde met alle mogelijke hygienische voorzorgen en kunstmatige behoedmiddelen tegen den invloed van het vreemde *medium*, waarin zij leefde, of, zeg ik, dan zulk eene kolonie niet welligt in stand zou kunnen blijven tot in verre geslachten, dat is, zich zou kunnen *acclimateren* in meer beperkten zin. De vraag is deze, om als voorbeeld bij Nederland te blijven: indien eene kolonie van een groot aantal Nederlandsche familiën zich op Java vestigde, dáár bleef, huwelijken sloot alleen onder elkander en nooit met inlanders of met later aangekomen Europeërs, en daarbij zelve in haar onderhoud voorzag, geheel onafhankelijk van de hulp der Javanen, zelve dus werkte, natuurlijk met inachtneming van de eischen van het klimaat; of dán zulk eene kolonie zou kunnen blijven voortbestaan en zich, door het overwigt van de geboorten boven de sterften, zou kunnen blijven uitbreiden. De vraag is, om het omgekeerde te nemen: indien ergens in Nederland eene kolonie Javanen gevestigd werd, of deze zich onder dezelfde voorwaarden van geslacht tot geslacht zou kunnen in stand houden en uitbreiden.

De vraag is, in 't kort, of eene van beide kolonien zich in het vreemde land zou kunnen *naturaliseren*¹⁾.

¹⁾ Ik neem drie trappen van acclimatatie aan. De eerste is de *accommodatie* van een *individu* aan een vreemd klimaat, het eenvoudige *gewennen* daaraan, ten gevolge waarvan hij, met of zonder buitengewone voorzorgen en maatregelen, daarin gezond of tamelijk gezond leven en een zekeren ouderdom bereiken kan. De tweede is de eigenlijke *acclimatatie* in meer beperkten zin, daarin bestaande, dat een *ras* (eene kolonie) aan een vreemd klimaat zich gewent en zich daar door huwelijken *onder elkander* staande houdt, doch niet dan op voorwaarden, die voor de ingeboren, oorspronkelijke rassen van dat klimaat niet vereischt worden. De derde eindelijk is de *naturalisatie*; een in een vreemd klimaat genaturaliseerd ras leeft daarin en houdt er zich bij voortduring staande onder dezelfde voorwaarden als het ingeboren ras, en heeft dan ook, zoodra het maar talrijk genoeg is, de hulp van dat ingeboren ras niet noodig om in al zijne behoeften te voorzien. Een voorbeeld, uit de dieren genomen, moge dit ophelderen. Papegaaijen en andere tropische vogels kunnen individueel aan ons klimaat gewennen en worden er soms oud. Doch zij planten er zich niet voort. Met den kanarievogel is het anders; hij is *geacclimaterd*, want

Laat ons nu; na de vraag alzoo gesteld te hebben, nagaan wat daarentrent de onderzoekingen van verschillende zijden hebben geleerd.

Bij de behandeling van anthropologische vraagstukken als dit, is men gewoon mede te onderzoeken, hoe het te dien aanzien met de overige organische wezens, dieren en planten, is gelegen, omdat, zoo het al niet altijd geoorloofd is om van deze regtstreeks tot den mensch te besluiten, de eigenschappen, die de mensch als organisch wezen met alle andere organische wezens gemeen heeft, en voorts de geheele overeenkomst zijner lichamelijke bewerktuiging en functien met die der hoogere dieren, bepaaldelijk der zoogdieren, ons ongetwijfeld het regt geven om het er voor te houden dat, in het algemeen, feiten van zuiver materiëlen aard, die zich onder zekere omstandigheden bij alle andere organische wezens of meer in het bijzonder bij alle hoogere dieren opdoen, onder dezelfde omstandigheden ook bij den mensch zullen plaats grijpen. Ik begin daarom ook nu met een woord over de acclimatatie van dieren en planten, maar om niet te uitvoerig te worden, zal ik eenvoudig de slotsommen geven van hetgeen hieromtrent bekend is, zoo als die door DE QUATREFAGES zijn geresumeerd, behoudens enkele daarbij te voegen opmerkingen.

„Bij de meeste dieren en planten,“ — zegt DE QUATREFAGES, — „volgen de generatien elkander sneller op dan bij den mensch, en worden daarom vraagstukken als het tegenwoordige ook in minder tijd opgelost. Laat ik, zonder in veel bijzonderheden te treden, eenige der meest beteekenende feiten opnoemen.

Constateren wij eerst, dat de Europeer met onmiddellijk en volkomen goed gevolg verscheidene dier- en plantsoorten naar een vrij aanzienlijk aantal streken der aarde heeft overgebracht. Onder de dieren in het bijzonder zijn er, die in hun nieuw vaderland zóó goed geslaagd zijn, dat zij er de vrijheid hebben herwonnen, omdat de mensch zijn gezag niet heeft kunnen handhaven over de geheele nakomelingschap der

hij plant zich bij ons tot in het oneindige voort zonder tusschenkomst van nieuwe van de Kanarische eilanden ingevoerde vogels of van verwante Europeesche. Maar hij moet te dien einde in kooijen worden gehouden en door den mensch verzorgd; een uit de kooi ontsnapte kanarievogel is verloren; hij kan bij ons niet in het wild leven, zooals de sijs, de distelvink enz.; hij is derhalve niet *genaturaliseerd*. Zie ook de opmerking over *Bombus cynthia* in het Bijblad van dit Album, blz. 60.

weinige individuen, die hij oorspronkelijk had ingevoerd. De Amerikaanse woestijnen bezitten heden ten dage hare kudden wilde runderen en paarden, die gejaagd worden door troepen van honden, die teruggekeerd zijn tot den staat van wilde verscheurende dieren. In Australië is het bijna even zoo, ten minste wat het rundvee betreft.

Zoo is dan de emigratie, zelfs op verre afstanden, vaak onschadelijk voor het dier. De acclimatatie, de naturalisatie, hebben dus plaats zonder dat de mensch, om zoo te zeggen, tusschen beide behoeft te komen.

Aan den anderen kant is het ook niet noodig van landstreek te veranderen om de omstandigheden zóó gewijzigd te zien, dat de *acclimatatie* min of meer moeijelijk wordt.

Het is b.v. zeker, dat hetzelfde graan zich onder den invloed van zeer verschillende voorwaarden zal ontwikkelen, al naar dat het vóór het begin of na het einde van het koudste jaargetijde gezaaid is. Onze landbouwers maken, gelijk men weet, gebruik van de eene en de andere handelwijze; maar daardoor zijn dan ook twee physiologisch goed onderscheidene *rassen* ontstaan.

Keert men den zaaitijd om, dan is er *verandering van omstandigheden, van medium* en de *strijd om het bestaan* brengt zijne gewone uitkomsten voort. In Frankrijk geven honderd korrels wintertarwe, in het voorjaar gezaaid, ook honderd plantenstengels; maar daarvan brengen slechts tien graankorrels voort, en slechts bij vier komen deze tot rijpheid. Honderd korrels van dezen eersten oogst geven vijftig stengels met korrels en het is eerst in het derde jaar dat al de honderd stengels tarwe voortbrengen.

Dergelijke feiten hebben zich vertoond te Sierra-Leona, toen de Engelschen getracht hebben daar tarwe te acclimateren. In het eerste jaar gaf bijna het gansche zaaisel slechts stengels en bladen; er kwamen weinig aren en de zaadkorrels waren zeldzaam. In het tweede jaar mislukte een groot aantal korrels, maar de overblijvende waren een weinig meer vruchtbaar. Er waren echter verscheidene generaties noodig om normale oogsten te verkrijgen.

Bij dieren merkt men dergelijke feiten op.

Toen ROULIN de ganzen van de bergvlakte van Bogota waarnam, waren zij voor twintig jaren daarheen overgebracht. Zij hadden nog wel niet hare normale vruchtbaarheid bereikt, maar zij begonnen die nabij te komen. In het begin nu was het er mede gegaan als met de tarwe

van Sierra-Leona. De ganzen legden zelden eijeren en naauwelijks één vierde der gelegde eijeren kwam uit; bovendien stierf de helft der jongen in de eerste maand. Alzoo bleef na verloop van een tijd, die ten hoogste met $\frac{1}{40}$ van het leven eener gans gelijk staat, slechts ongeveer één achtste overig van hetgeen een Europeesch kweeker zou hebben verkregen.

ROULIN heeft waargenomen, dat het ras der vecht-hanen, mede sedert twintig jaren ingevoerd, nog slechts twee of drie kuikens op elk broedsel voortbragt.

Te Cusco had hetzelfde plaats gehad met de gewone kippen, volgens getuigenis van GARCILASSO DE LA VEGA. Maar tijdens de reis van ROULIN plantten de hoenderen te Cusco zich even goed als de onze voort. Zij waren volkomen geacclimaterd.

Uit deze feiten kunnen wij besluiten, dat, wanneer eene soort overgebracht is in een geheel nieuw *medium*, zij van den beginne af aan even voorspoedig zijn kan als of er in hare wijze van leven niets veranderd was. Maar die feiten leeren ons ook, dat eene overgebrachte soort in het begin zeer slecht kan slagen, maar later er boven op kan komen.

Er volgt ook nog uit, dat in zekere gevallen de individuen gespaard worden, terwijl de generatiën worden aangetast; echter is dit laatste doorgaans ook met de individuen het geval.

Eindelijk, naarmate van het grooter of kleiner verschil tusschen het nieuwe en het oorspronkelijke *medium*, kan er een meer of minder aanzienlijk aantal opvolgende geslachten noodig zijn tot herstelling van het evenwigt tusschen de soort en de voorwaarden voor het bestaan.

In zake van acclimatatie kan het ras zich niet anders gedragen dan de soort. Vervormd, om zoo te zeggen, door het *medium*, onder welks invloed het ontstaan is en waarmede het in harmonie is gekomen, kan het dit niet verlaten en zich aan een ander blootstellen zonder zich te wagen aan eene min of meer gevaarlijke worsteling. Dit gevolg, hetgeen voortvloeit uit de wijze waarop de natuurkenners de soort en het ras beschouwen, gaat welligt nog meer door, wanneer men in de rassen iets oorspronkelijks ziet.

Het is overigens duidelijk, dat het heftige van den strijd zal afhangen van de uitgestrektheid der wanverhouding tusschen de soort of het ras en het *medium*, zoodat een *medium*, dat verderfelijk is voor het eene ras, door een ander gemakkelijker verdragen wordt en voor een

derde zeer gunstig is, terwijl omgekeerd het laatste zal te niet gaan waar het eerste voorspoedig is. Alle landbouwers, alle veekweekers nemen deze algemeene feiten aan, als zijnde de uitkomst der dagelijkse ondervinding.

Daaruit volgt, dat elke vraag over acclimatatie eigenlijk een bijzonder problema uitmaakt, zij moge dieren of planten betreffen. Dit is te veel uit het oog verloren bij de discussiën, die over acclimatatie gerezen zijn, waarbij men vaak in het onbepaalde geschermtseld heeft, omdat men zich vasthield aan een algemeen en volstrekt gezigtspunt."

Tot zoo ver DE QUATREFAGES.

Ik merk hierbij op, dat de voorbeelden van de tarwe te Sierra Leona, van de ganzen te Bogota en de hoenderen te Cusco, ofschoon zeer belangrijk, toch niet volkomen bewijzen wat te bewijzen was. De tarwe heeft zich zelfs in ons klimaat niet volkomen genaturaliseerd, want wanneer men haar aan zich zelve overlaat, verdwijnt zij; ik zou het ook van de hoenderen betwijfelen. In het algemeen kan men uit het feit, dat landbouwplanten en huisdieren het in vreemde klimaten blijven uithouden, evenmin tot hunne acclimaterbaarheid in den door ons aangenomen zin (mogelijkheid van *naturalisatie*) besluiten, als men de acclimaterbaarheid van een menschenras in zeker klimaat bewijzen kan uit het feit, dat eenige familiën van dat ras zich daarin blijven instandhouden door zich met de meeste zorg door allerlei kunstmiddelen voor den invloed van het klimaat te beschermen.

De verwilderde runderen, paarden en honden in Amerika bewijzen meer. Indien ik mij echter niet zeer bedrieg, worden die dieren alleen in de gematigde of althans in de niet zeer warme gewesten van Amerika aangetroffen, niet in de tropische.

Het zou niet moeijelijk zijn verscheiden voorbeelden aan te voeren van mislukte proefnemingen ter acclimatatie van sommige planten en dieren in andere klimaten, — van dieren en planten uit gematigde gewesten in tropische en omgekeerd, ja uit gematigde in eenigzins koelere zelfs. Zoo moeten b.v. de olijfboomen in Provence nagenoeg om de twintig jaren vernieuwd worden; een bewijs, dat die boomen gedurende de eeuwen, die zij daar groeijen, nog niet genaturaliseerd zijn. Maar de ruimte laat mij het aanvoeren van meer dergelijke voorbeelden niet toe.

Reeds bijna tweeduizend jaren geleden zeide de bekende schrijver over bouwkunde VITRUVIUS: „de lichamen van menschen, die uit koele gewesten naar warme worden overgebracht, kunnen geen weêrstand bieden, maar worden vernield; maar die uit warme streken naar de koudere gewesten van het noorden verhuizen, lijden niet alleen geenszins aan ziekten ten gevolge der plaatsverandering, maar worden zelfs versterkt”¹⁾.

Men kan het er voor houden, dat in deze regelen van VITRUVIUS de algemeene ondervinding der Romeinen van zijn tijd aangaande de uitkomsten der Romeinsche kolonisiëren in noordelijk Afrika geboekt zijn. Zien wij wat de ondervinding van latere tijden leert.

Tot dusver, zegt BODIN, is het den Europeër nog niet gelukt zijn ras in Noord-Afrika te vestigen, en nog minder in de tropische gewesten²⁾.

De talrijke koloniëren der Romeinen in Noord-Afrika zijn spoorloos verdwenen. De Mamelukken, een uit Cirkassische slaven ontstaan en gerecruteerd militair corps, hebben zich in Egypte gedurende 500 jaren op geene andere wijze kunnen staande houden, dan door onophoudelijken aankoop van Cirkassiërs.

Wat Algerië aangaat, moge ook al de betuiging van den generaal DUVIVIER: „de kerkhoven zijn de eenige koloniëren van Algerië, die steeds toenemen,” overdreven zijn, toch is de sterfte daar onder de Europeërs bijzonder groot. Van 1847 tot 1854 bedroeg zij voor de Franschen gemiddeld ruim 68,0, en voor de niet-Fransche Europeërs ruim 45,7 op de duizend inwoners. Het mindere sterftcijfer van deze laatsten schijnt te moeten worden toegeschreven aan den meestal meer zuidelijken oorsprong van het meerendeel, die Maltezers, Italianen en Spanjaarden zijn. In Frankrijk nu is de gemiddelde sterfte 25 op de

¹⁾ *Quae a frigidis regionibus corpora traducuntur in calidas, non possunt durare, sed dissolvuntur; quae autem ex calidis locis sub septentrionum regiones frigidias, non modo non laborant immutatione loci valetudinibus, sed etiam confirmantur.* — *De Architectura lib. I, c. 4.* Het hoofdstuk, waarin deze uitspraak voorkomt, handelt de *electione locorum salubrium*, over het kiezen (voor gebouwen) van eene gezonde plaatsing.

²⁾ De invloed van het tropische klimaat in eene weinig boven de oppervlakte der zee gelegene streek is uitvoerig uiteengezet in het *Verlag aan den Koning, uitgebragt door de Staats-commissie, ingesteld bij 's Konings besluit van den 16den Junij 1857, no 90, op het adres van F. H. VAN VLISSINGEN en negen anderen, betreffende Europeesche kolonisatie in Nederlandsch-Indië. 's Gravenhage 1858; en wel blz. 22 tot 47.* Later wordt aangetoond, dat tafellanden van genoegzame hoogte om de gemiddelde temperatuur der zomermaanden nabij te komen, en tevens voor eene eenig-

1000. Wat meer is, het opgegeven gemiddeld sterftecijfer der Europeërs in Algerië overtreft zelfs het Fransche en Engelsche gedurende de cholera-jaren 1832, 1849 en 1854¹⁾. — Maar, zal men zeggen, de Europeesche bevolking van Algerië neemt toch toe! Zij doet dit, maar alleen door immigratie, niet door het overwigt van het geboortecijfer boven het sterftecijfer. Immers de evenredigheid tusschen geboorten en overlijden, van 1830 tot 1853 ingesloten, was:

	geboorten.	sterfgevallen.
In de provincie Algiers . . .	25,411 op	34,979.
„ „ „ Oran	11,755 „	13,692.
„ „ „ Constantine . .	7, . . . „	12,097 ²⁾ .

Het is waar, dat de sterfte der Europeërs in Algerië, even als in alle warme landen, omgekeerd evenredig is aan de hoogte der landstreek. Maar ook in de voor Europeërs meest gunstige streken overtreft het sterftecijfer dat der geboorten zeer sterk. Twaalf boeren uit de omstreek van Duinkerken, gekozen uit de sterksten en gezondsten die zich aanboden, stierven op één na in den loop van het eerste jaar, dat zij in Algerië vertoefden, niettegenstaande de streek, waar zij woonden en werkten, 800 el boven de zee gelegen was.

Bijzondere oorzaken, die juist in Algerië grootere sterfte zouden veroorzaken, zijn niet te vinden, want de gevolgen van armoede, uitspattingen, diëtfouten, van malaria ten gevolge van het omwoelen der aarde bij ontginningen, treft men b.v. in Australië, waar de gezondheid der kolonisten spreekwoordelijk is, evenzeer of in nog hoogere mate aan.

zins belangrijke kolonisatie uitgestrekt genoeg, in Nederlandsch-Indië niet worden aangetroffen. Dit verslag, dat, naar ik meen, niet in den handel is, en mij door den hoogleraar DONDEBS, vroeger lid der genoemde commissie, welwillend ten gebuike verleend werd, is in velerlei opzigt lezenswaardig. — Uitvoerig en op uitstekende wijze wordt de invloed van het tropisch klimaat op Europeërs mede behandeld in: *Scheepsgezondheidsleer; Handleiding tot de bewaring der gezondheid van schepelingen*, door G. VAN OVERBEEK DE MELJER, *Officier van gezondheid bij de Nederlandsche zeemagt*, Tiel 1862. Tweede deel, blz. 277 en vgg.

¹⁾ In 1832 stierven op 1000 in Frankrijk 28,6, in Engeland . . .

„ 1849 „ „ „ „ „ 27,4 „ „ 25,1.

„ 1854 „ „ „ „ „ 27,6 „ „ 23,5.

²⁾ In mijn exemplaar van de *Mémoires de la Société d'Anthropologie* is bij Constantine de breuk na 7 niet afgedrukt en ik heb nog geene gelegenheid gehad die in een ander exemplaar na te zien. Zij doet overigens weinig ter zake.

Op de Antillen vindt men slechts met moeite het derde geslacht van eene Europeesche familie, en volgens RAMON DE LA SAGRA wordt de blanke bevolking van Havanna slechts in stand gehouden door gestadige kruising met nieuw aangekomen Europeërs. De invoer op de Antillen van Chinezen, koelies en inboorlingen van Madera heeft tot dusver niet dan zeer slechte resultaten opgeleverd. De blanke bevolking van Martinique bedroeg in 1738 14,969 zielen, in 1769 12,069, thans ter naauwernood 8000. Ik zoude meer dergelijke opgaven kunnen aanvoeren, die aantoonen, dat in tropisch Amerika over het algemeen de blanke bevolking zich niet kan staande houden zonder gedurigen toevvoer uit koelere luchtstreken, maar ik vrees mijne lezers te veel met cijfers te zullen overladen, en merk alleen dit op, dat de toestand der Spanjaarden daar iets gunstiger is dan die der Franschen, Engelschen en Nederlanders, even als wij zagen, dat in Algerië het sterftcijfer der zuidelijke Europeërs iets geringer is dan dat der Franschen.

Wat Engelsch Oost-Indië aangaat, zoo is de toestand daar niet beter. Het Engelsch gouvernement heeft al het mogelijke gedaan om de huwelijken der Engelsche soldaten in Indië met Engelsche vrouwen aan te moedigen, en ook niet zonder vrucht. Welke zijn de gevolgen van al die pogingen geweest? De majoor BAGNOLD verzekert, dat nog nooit één enkel Engelsch regiment, zelfs niet het alleroudste, *the Bombay Troops*, het zoo ver heeft kunnen brengen om uit de regimentskinderen zijne tamboers of pijpers kompleet te houden. Bij de burgerlijke ambtenaren en de overige Engelsche bevolking is het 't zelfde. De bekende cranioloog BARNARD DAVIS vermeldt, dat zijn vriend dr. WISE gedurende bijna dertig jaren, die hij in Hindoestan heeft doorgebracht, nog nooit één enkel individu heeft kunnen ontdekken, dat in het derde Indische geslacht uit Europeesch bloed gesproten was, en dat wel, niettegenstaande hij dit punt tot een onderwerp van opzettelijk onderzoek had gemaakt onder medewerking van een aantal zijner vrienden.

Met de Nederlanders op Java is het volkomen hetzelfde.

Volgens dr. BOSCH bedraagt op Java de jaarlijksche sterfte op 1000 Javanen 19, op 1000 Chinezen 31,2, op 1000 Europeanen en hunne afstammelingen 159. Bij het O. I. leger stierven van 1816—1832 op

1) *Verslag aan den Koning enz.*, blz. 34 en 35.

1000 man jaarlijks 200. Over ruim 2000 man, gedurende 25 jaren, bedroeg de sterfte van 100 man:

het eerste	jaar	27.
"	tweede	"	19.
"	derde	"	20.
"	vierde	"	24.
"	vijfde	"	21.
"	zesde	"	28.
"	zevende	"	21.
"	tiende	"	26.

waaruit schijnt te blijken, dat na het tijdperk der zoogenaamde acclimatatie de sterfteverhouding *niet* wezenlijk gunstiger wordt. — Zuiver Nederlandsch-Indische familiën zijn op Java niet te vinden.

Ik heb in mijne bepaling van acclimatatie, of eigenlijker naturalisatie, gedrukt op het *door eigen arbeid in eigen onderhoud voorzien* van de in een ander land overgeplante vreemdelingen. In al de landen, die ik heb opgenoemd, met uitzondering welligt van Algerië, is het bewezen, dat de Europeër er, voor als nog althans, niet werken kan, — werken namelijk in dien zin, dat hij de hulp der inboorlingen of die van elders aangevoerde, beter tegen het klimaat bestand zijnde werklieden ontberen kan, — derhalve het land bebouwen of andere beroepen uitoefenen, waarbij betrekkelijk sterke lichaamsinspanning vereischt wordt. Ook ingespannen en aanhoudende intellectuele arbeid valt den, zoo men het noemt, geacclimiteerden Europeër hoe langer zoo moeilijker en wordt hem eindelijk onmogelijk, behalve in zekere door hooge ligging en andere gunstige omstandigheden uitmuntende streken.

In de zuidelijke staten der Noord-Amerikaansche Unie, op de Antillen, in de drie Guyana's, in noordelijk Brazilië, op Mauritius, werken alleen de Negers; in Britsch-Indië de Hindoe's; in Nederlandsch-Indië de Javanen, Maleijers enz.; op de Philippijnen de inboorlingen; niet de Anglo-Amerikanen, de Engelschen, de Franschen, de Nederlanders, de Portugezen, de Spanjaarden. De laatsten werken iets op Cuba en Porto-Rico, de Portugezen wat meer in zuidelijk Brazilië, maar zij komen ook uit een warmer land dan de Engelschen en de overigen. In Egypte waagt zich geen Turk aan veldarbeid; de Fellah bewerkt daar het land. Op Madagaskar sterft de Franschman,

wanneer hij beproeft op het land te werken, even als te Sierra-Leona de Engelschman. Ja zelfs beginnen, volgens DESJOBERT, de Franschen in Algerië in te zien, dat hunne kolonisatie hopeloos is, indien niet de Arabier of Kabijl voor hen ploegt ¹⁾.

Ik moet hier doen opmerken, dat hetgeen ik van de onmogelijkheid voor den Europeër om in heete klimaten te werken gezegd heb, geldt van de gezondste gewesten der heete luchtstreek evenzeer als van de bepaald ongezonde kustlanden. „Plaats,” zegt NOTT, „een Engelschman in het allergezondste gedeelte van Bengalen of van Jamaica, waar malaria-koorts onbekend zijn, en, — ofschoon hij daar door geene acute ziekte aangetast wordt en zich acclimiteert, zoo als wij het noemen, en in dragelijken gezondheidstoestand 30 à 40 jaren leven kan, — houdt hij toch weldra op hetzelfde individu als vroeger te zijn en zijne nakomelingen ontaarden ten stelligste. Hij klaagt bitter over de hitte, wordt geel van kleur, zijne volle gestalte wordt mager en dun, zijn bloed verliest vezelstof en roode bloedligchaampjes, naar ligchaam en geest wordt hij lusteloos en traag; er komen grijze haren en andere teekenen van vroegtijdigen ouderdom; een man van 40 jaren schijnt 50 jaren oud te zijn. De gemiddelde levensduur wordt korter, gelijk bewezen wordt door de tabellen der levensverzekeringen, en het geheele blanke ras zou weldra verdwenen zijn, indien alle toevoer van immigranten werd afgesneden ²⁾.

Hetgeen tot dusver gezegd is, betreft de acclimatatie van Europeërs in bepaald tropische gewesten en in landen, die wel niet tropisch zijn, maar toch in warme gewesten benoorden den aequator liggen. Met dergelijke landen als deze laatste, maar bezuiden den aequator, schijnt het anders gelegen te zijn; Boudin is de eerste die hierop opmerkzaam heeft gemaakt. De Engelsche koloniën op Nieuw-Zeeland en Nieuw-Holland, ofschoon de eerste nagenoeg op dezelfde breedte liggen ten zuiden, als Algerië ten noorden des aequators, terwijl het grootst gedeelte van Nieuw-Holland digter bij die lijn ligt, zijn zeer gezond,

¹⁾ *L'Algérie*. Paris 1847, pag. 6, 7 en 26. Zie voorts VAN OVERBEEK DE MEIJER, l.l., bladz. 332 en vgg.

²⁾ J. C. NOTT, *Acclimatation*, in: NOTT and GLIDDEN, *Indigenous Races of the Earth. Philadelphia*, 1857, pag. 364. Meer over proeven van Europeesche volkplantingen in tropische gewesten vindt men in het meer aangehaalde *Verslag aan den Koning enz.*, bladz. 38 enz.

zoodat de sterfte onder de Europeërs, zoo militairen als burgers, daar veel geringer is dan zelfs in Engeland. Zoo is het ook met de Spaansche koloniën in Zuid-Amerika, zooals Urugay en Buenos-Ayres, en met de Hollandsche kolonie van de Kaap de Goede Hoop en de vrije staten ten noorden van deze. Op Taiti, gelegen op 18° zuiderbreedte en tevens onder den warmte-aequator, heeft de sterfte van het Fransch garnizoen, gedurende 8 jaren, het gemiddelde cijfer van 10 op 1000 niet bereikt, terwijl het in Frankrijk 20 op 1000 is. Ook vermeldt Boudin hier de onvermengde afstammelingen van de eerste Fransche kolonisten van het eiland Bourbon, bekend onder den naam van *petits blancs*. Deze lieden leven in de dalen van het binnenland van tuinbouw, jagt en het verkoopen der matten en stroohoeden, die hunne vrouwen vervaardigen. Zij trouwen alleen onder elkander en bedienen zich slechts in sommige gevallen van gchuurde negers om hen bij den arbeid te helpen. Zij zijn in lichamelijk en moreel opzigt een uitstekend menschenras; zij zijn betrekkelijk arm, maar met hun lot tevreden en maken de eigenlijke aristocratie van het eiland uit.

(Wordt vervolgd.)
